

tapadt alakelemek pedig a légkörünkben való megtüzesedés alkal- mával pusztulnának el. Mindezek daczára, még az oly nagy- hirű tudós is, mint Helmholtz, berlini tanár, oda nyilatkozott, hogy Thomson nézete nem nélkülözi a tudományos alapot.

A meteorok nevezetességét s a naprendszer háztartásában fon- tos szerepét tanúsítja még azon körülmény, hogy a Nap felületére, mint említők, határtalanul több meteor hull, mint a bolygókra ösz- szesen, s ez által a Nap fényének és hevének egyik forrásaivá vál- nak. Proctor nevezetesen azt mondja,* hogy „csupa jogos fölte- vések alapján könnyen megmutatható, hogy a fénynek és hőnek az a roppant mennyisége, melyet a Nap mindenfelé kiáraszt, a naprend- szerhez tartozó meteorrajoktól ered, vagyis azoktól, melyeket a Nap a környező térből a maga körébe von, midőn bolygó családjától kísérvé, a csillagok csoportjai között tova száguld.“

A világuörben szakadatlanul végbemenő folyamatokból immár levezethetjük, hogy a teremtés nagy munkája nem végződött be a hetedik napon, hanem élénk folyamatban van jelenleg is, és élénk folyamatban lesz mind örökké!

DR. TÖRÖK JÓZSEF.

* Proctor, Más világok mint a mienk. Budapest 1875. 158. l.

XXXIV. 1881-BEN ELHUNYT TERMÉSZETTUDÓSOK NEKROLÓGJA.

Arendts, Karl, geografus író, a „Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik“ szerkesztője, előbb tanár Münchenben a kir. kadét-iskolánál, elhunyt október 11-ikén, Possenhofen- ben a Starnbergi tó mellett, 66 éves korában.

Bentham, Georg, botanikus, szül. 1800-ban Sloten-ban Plymouth mellett, elhunyt decemberben Dél-Franciaországban. Ifjúkorát Szent-Péterváron tölté; aztán 1814-től 1826-ig Montpellier mellett tartózkodott, hol a délfranciaországi és a pirenéusi flórát tanulmányozta; később Angliában a jogtudományokra adta magát, azonban 1831-ben elfog- lalt hivatalos állásáról leköszönt, hogy egyedül a botanikának éljen. Főmun- kája a Müller Ferdinánddal együttesen

kiadott „Flora Australiensis“ (1863— 1870.).

Bigsby, J. J., angol geológus, kiváló érdemeket szerzett Kanada és a szomszédos Egyesült-Államok palaeo- zói rétegeinek vizsgálata körül; el- hunyt februárban. Pályáját több mint 60 évvel ezelőtt, mint a Genti béke (1814) után szervezett határszabályozó bizottság titkára kezdette meg, a mely állásában bő alkalma volt a Quebec- től az Felső-tóig terjedő vidéket átku- tatni. Későbbi éveiben visszatért An- golországba s „Thesaurus Siluricus“ és „Thesaurus Devonius“ című mun- káinak kiadásával foglalkozott. 1877- ben egy érdem-éremet is alapított, a mely azóta Marsh O. C. és Cope E. D. amerikai palaeontológusoknak és Dr. Barrois Ch.-nak (Lilleben) ítéltetett oda.

Böttger, Rudolf, a technikai chemia és technológia mezéjén számos munkáiról ismeretes tudós, az 1846-ban általa alapított „Polytechnisches Notizblatt“ szerkesztője, elhunyt április 29-ikén M. m. Frankfurtban. — Böttger 1806. április 28-ikán született Ascherslebenben; 1835 óta mint a Frankfurteri fizikai egyesület rektora működött előbb a fizika és chemia, később csupán ez utóbbi tudomány körében. Sokféle dolgozatai és találmányai közül kiemelendők a következők: rézmetszetek galváni másolása (1841. szeptemberben), üvegnomás (hyalographia, 1842), a robbanó gyapot (1846. augusztus 6.), a gyufák javítása (1846. és 1848.), az üveg ezüstözése (1852—1816.), a vas nikellezése és metszett rézlapok edzése (1872).

Boué, Ami, híres geológus, elhunyt november 22-ikén Bécsben. Boué, egy gazdag, s a Nantesi ediktum visszavonása után Franciaországból kivándorolt család sarjadéka, Hamburgban szül. 1794. márcz. 16-ikán; tanult Hamburgban, majd Genfben, Párisban, Edinburgban és Berlinben; 1812-től 1839-ig sokat utazott Skóciában, Angliában, Irlandban, Franciaországban, Svájcban, Németországban, Ausztráliában és Törökországban. Kutatásainak eredményeit több mint 200 műben, térképben és értekezésben rakta le, a melyeken kívül még igen számos értekezése jelent meg elszórva az egyes szak-folyóiratokban. Főmunkája (La Turquie d'Europe, 1880. 4 kötetben) az európai Törökországot tárgyalja történelmi, földrajzi és ethnografiai szempontból. Sokáig élt Párisban, mint a geológiai társaság titkára; 1848 óta pedig Bécsben tartózkodott, hol a tud. akadémiának is tagja lett.

Bruhns, Carl Christian, kitűnő csillagász, született 1830. november 22-ikén Plönben, Holsteinban; eleinte mechanikus volt, aztán Berlinben tanulatott, hol 1856-ban az oda-

való csillagvizsgálón assistens lett; 1860 óta Lipcsében a csillagászat tanára. s az ottani csillagásztorony igazgatója volt, a mely az ő vezetése alatt újból építettett; tagja volt az európai fokmérő bizottságnak is; elhunyt jún. 25-ikén Lipcsében. Tudományos folyóiratokban megjelent számos értekezésén kívül közzétett egy koszorúzott történelmi dolgozatot is a csillagászati sugártörésről (1861.); megírta az ő tanítójának, Encke-nek életrajzát is (1868.), továbbá más tudósokkal szövetkezve, kidolgozta Humboldt életének történetét (1852.); ő szervezte a Szászkirályságban a rendszeres meteorológiai megfigyeléseket, s az eredményeket összefoglalva közzétette.

Culmann C., a grafostatikának híres megteremtője, a zürichi polytechnikum mérnöki osztályának elnöke, elhunyt december 9-ikén. Culmann Bajorországban Bergzabernben született 1821. július 10-ikén, a hol atyja, kitől első oktatását kapta, a helység lelkésze volt. Polytechnikumi tanulmányait Karlsruhe-ban végezte. Majd hat évig a Szász-Bajor vasúti építkezéseknél dolgozott, s azután tanulmány-utat tett Angliában és Amerikában. Visszatérve a zürichi polytechnikum tanára lett, hol 26 éven át működött, a mely idő alatt folyvást dolgozva, elveit mind tisztábban kifejtette a „Graphische Statik“ című alapvető, s számos kiadást ért önálló nagy munkájában.

Deville, Etienne Henri Sainte Claire, híres chemikus, született 1818. márcz. 11-ikén az Antillák egyik szigetén, St.-Thomason; 1845-től professor a Besançon-i fakultáson, 1851-től az Ecole normale-on és a Sorbonne-on Párisban; 1861 óta az akadémia tagja, elhunyt július 1-én Boulogneban a Szajna mellett. Wöhler dolgozataira támaszkodva, Deville 1855-ben kezdett az aluminiumot illető tanulmányaihoz, melyek III. Napoleon császár támogatásával megalapították az aluminium-ipart. Korszakalkotók to-

vábbbá azon dolgozatai, melyeket Debray-vel együttesen hajtott végre a platinára vonatkozólag, a melyet ő olvasztott meg legelőször nagyobb mennyiségben. Elméleti jelentőségűek a dissociációt illető vizsgálatai magas hőmérsékletnél.

Dubrunfaut, Augustin, technikai chemikus, a ki különösen a cukorgyártás körül szerzett kiváló érdemeket, elhunyt október 7-ikén 85 éves korában.

Giebel, Christoph Gottfried Andreas, zoológus, született 1820. szeptember 13-ikán Quedlinburgban; 1848-ban privátdocens a hallei egyetemen, 1861 óta a zoológia rendes tanára ugyanott, elhunyt november 14-ikén. Számos állattani és őslénytani munkái közül kiemelendők: „Naturgeschichte des Thierreichs“ (5 kötetben, 1858—1863) és „Der Mensch“ (1868.).

Gould, John, ornithológus, 1804. szeptember 14-ikén született Lyme-ban, Dorsetshire-ben, elhunyt február 7-ikén Londonban. Tizennégy éves korától kezdve Windsorban I. T. Aitonnál a természettudományokra képezte magát, s már akkor is kiváló érdeklődéssel viseltetett a madarak iránt; aztán mint kertész Ripley-Castlebe, Yorkshire-be, s 1827-ben Londonba ment, hol a zoológiai társaság múzeumának kurátora lett. A Himalaya madárvilágának gyűjteménye, mely akkor még a nagy ritkaságok közé tartozott, képezte első munkájának: „A Century of Birds from the Himalayan Mountains“-nek anyagát. Ezt követte 1822—1837-ben „Birds of Europe“ című munkája, valamint a Rhamphastidák (1834.) és a Trogonidák (1838.) monografiái; leírta a Darwin által a „Beagle“ nevű hajón tett útja alkalmával gyűjtött madarakat is. 1838—1840. években Ausztráliában időzött, átkutatta Tasmániát, a Bass-útjának, t. i. a Tasmánia és Ausztrália közt levő 297 kilom. hosszú tengerszorosnak veszélyes szigeteit, Dél-Ausztrá-

liát és Új-Dél-Walest; ezen útjának eredményei „Birds of Australia“ (1840—1848) című hétkötetes munkájában, — melyhez 1850—1852-ben még három kiegészítő kötetet toldott, — továbbá „Mammals of Australia“ (1845—1860.) című tizenkét kötetes művében jelentek meg. Egy másik igen fontos munkája: „Trochilidae“ öt kötetben (1849—1860.); gazdag kolibri-gyűjteménye, mely e munkájához az anyagot szolgáltatva, a Londoni 1851-iki kiállításon saját külön épületben volt kiállítva. A többi munkái közül fölemlítendőek még: „Birds of Asia“ (1850—1860) tizennégy kötetes, és „Birds of Great Britain“ (1862.) két kötetes művei.

Heine, Eduard Simon, jeles matematikus, született 1821. márczius 16-ikán Berlinben, elhunyt október 24-ikén Halle-ban, hol 1856 óta egyetemi rendes tanár volt; előbb 1844 óta Bonn-ban mint magántanár s később mint rendkívüli tanár működött. A Crelle-féle folyóiratban és a Berlini akadémia értekezéseiben közzétett számos dolgozaton kívül írt egy „Handbuch der Kugelfunktionen“ (1861.) című kézikönyvet is.

Horváth Ignác, műegyetemi ny. r. tanár, április 18-ikán saját kezével oltá ki életét. Horváth Ignác Budapest 1843. július 25-ikén született. Tanulmányait az itteni reáliskolán s a József-műegyetemen végezte, hol hajlama a gépészmérnöki szakra vonzotta; 1866-ban a Helytartó-Tanács ösztöndíjjal külföldre küldötte, hogy magát az erőmű- és gép-szerkezettanban tovább képezhesse. Horváth előbb Zürichbe ment, honnan egy év letelte után Franciaországban, különösen Párisban képezte magát a legkitűnőbb tan- és műintézeteken, ú. m. az École polytechnique, École des ponts et chaussées, École des mines, École centrale des arts et manufactures et conservatoire des arts et métiers-en, hogy az időközben a műegyetemen elnyert segédtanári tanszékét kellen

betölthesse. 1869-ben megkezdvén előadásait, még azon évben rendes tanárrá nevezték ki. Azonban határt nem ismerő buzgósága és szorgalma föléméztették a fiatal tanár egészségét, s az 187 $\frac{1}{2}$ -ik tanév nagy részét Nizza és Mentone enyhe ege alatt kellett töltenie. 1872-től szakadatlanul folytatta előadásait a műszaki mechanikából és az alkalmazott hidraulikából. „Műszaki mechanika“-jának csak egy részét adhatta ki, s több évi fáradhatatlan munkásságának gyümölcsét, mely a Duna-folyam vízsebességét tárgyalja, kéziratban hagyta hátra. 1874. óta levelező tagja volt a m. tud. akadémiának.

Keller, Ferdinand, a svájci czölöpépítmények felfedezője, született 1801. decz. 24-ikén Marthalen várában Zürich mellett, elhunyt július 21-ikén Zürichben. Lelkészi pályára készült, de Lausanneban és Párisban is természettudományi előadásokat hallgatott; egyideig házitanító volt Henry Danby Seymour irónál, 1831-ben a technikai intézetben Zürichben tanító lett. A Zürich melletti Burghölzli-ben számos kelta sírhalom felfedezése alkalmúl szolgált neki arra, hogy megalakítsa a Svájci régészeti társaságot, melynek elnöke Keller lett, s a melynek közlönyét 1837 óta csaknem egyedül ő maga írta. 1853—1854 telén fedezte föl Meilennél a Zürichi tóban a czölöpépítményeket, melyekre aztán számos más fölfedezése következett. A Svájci régészeti társulat „Mittheilungen“-jében és a „Historische und Antiquarische Anzeiger“-ben közzétett igen számos dolgozatain kívül megjelent tőle a „Bauriss des Klosters St. Gallen im J. 820“ (1844.) című munka s Svájc keleti részének régészeti térképe (1874.).

Kuhlmann, Friedrich, számos felfedezéséről ismeretes chemikus, elhunyt január 27-ikén Lille-ben. Szül. Colmarban 1803. május 22-ikén; Strassburgban Vauquelin alatt tanult, s később Párisban; 1832-ben tanár

lett Lille-ben, hol évek hosszú során nyilvános előadásokat tartott az ipari chemiából s egyszersmind gyárat is alapított. Dolgozatai legnagyobbbrészt összegyűjtve találhatók az 1877-ben megjelent „Recherches scientifiques“-ben.

Lloyd, Humphrey, Dublinban a Trinity-College rektora, elhunyt január 17-ikén. Lloyd 1800-ban Dublinban született, hol atyja az övéhez hasonló állást foglalt el, mint provost; matematikussá és fizikussá képezvén magát, 1831-ben a természetfilozófia tanára lett, 1862-ben vice-provost s 1867-ben rektor. Első tudományos dolgozatai a matematikai optikát illetik; ugyanis ő bizonyította be legelőször kísérletileg az Airy által elméletileg felfedezett kúpos refrakciót; később a földmágnesség tanulmányozásához fordult, s kiváló részt vett a nagy britt birodalom minden részén felállított földmágnességi megfigyelő állomások szervezésében és berendezésében.

Mallet, Robert, angol mérnök, a földrengésről írt dolgozatairól széles körben ismert tudós, elhunyt november 5-ikén. 1810-ben Dublinban született, hol atyja, ki különben Devonshire-ből származott, mint polgári mérnök működött. Mallet Dublinban a Trinity-College-en tanult, 1831-ben beutazta a kontinenst, s aztán atyja munkakörében vett részt. A földrengésről szóló közleményei 1846-ban kezdődtek, s 1858-ban megjelent nagy földrengési katalógussa, 1872-ben pedig az „On volcanic energy, an attempt to develop its true nature and cosmical relations“ című érdekes értekezése.

Mason, Sir Josiah, ki az aczéltoll gyártását oly lényegesen tökéletesbítette, hogy sokszor őt említik annak feltalálójául, elhunyt jún. 16-ikán 86 éves korában Birminghamban. Mason Kidderminsterből származott, alacsony sorsú szüléktől; azonban szorgalma és kitartása folytán milliomos és Birmingham jóltevője lett; neki köszöni

ez a város a 260 ezer font sterlingbe (2.600,000 frtba) került árvaházat és ama tudományösszehívást, melyre 185 ezer font sterlinget áldozott.

Nobert, Friedrich Adolf, mechanikus, ki világhírű volt azon finom vonal-osztályzatokról, melyeket üveg-lapon képes volt előállítani, elhunyt február 22-ikén Barth-ban a keleti tenger mellett. Még nem rég ideje, hogy Nobert volt az egyetlen, ki ily osztályzatokat szállított; azonban Rutherford Amerikában néhány év óta fémtükrön oly finom osztályzatokat csinál, melyek a Nobert-féléket finomságra felülműlják.

Peters, Karl Ferdinand, a gráci egyetemen az ásvány- és földtan tanára, elhunyt ugyanott november 7-ikén. Peters 1825-ben augusztus 13-ikán a Lobkovitz-féle várban, Liebshausenben született, Bécsben és Prágában orvostudományokat tanult, s egy ideig gyakorló orvos volt; de később a geológiára adta magát s a geológiai birodalmi intézetben segédgeológus lett; később 1860 elején Pesten tanár lón az egyetemen, honnan 1861-ben Grácba távozott.

Ricci, Giuseppe, olasz tábornok, ki geográfiai és geológiai kérdésekkel foglalkozott, és sokáig tagja volt az európai fokmérő bizottságnak, elhunyt október 25-ikén hetven éves korában, Castello di Bergamoban Novara mellett.

Schleiden, Matthias Jakob, híres botanikus, elhunyt június 23-ikán M. m. Frankfurtban. Született Hamburgban 1804. április 5-ikén, Heidelbergában jogot tanult, de azután Göttingában és Berlinben a természettudományoknak szentelte magát. 1839-ben Jénában a botanika tanára lett s egész 1862-ig ott munkálkodott. A következő évben Dorpatba hívták meg az egyetemre a növénychemia és az anthropológia rendes tanárául; azonban e tanszékét már 1864-ben oda-hagyta. Azóta felváltva Drezdában,

Wiesbadenben és M. m. Frankfurtban tartózkodott. Főmunkája: „Grundzüge der wissenschaftlichen Botanik“; „Die Pflanze und ihre Leben“ című népszerű előadásai széles körben ismertek. Egyéb dolgozatai közül kiemelendők a következők: „Beiträge zur Botanik“ (1844), „Ueber den Materialismus der neuen deutschen Naturwissenschaft“ (1863), „Das Meer“, „Die Rose“ „Die Bedeutung der Juden für die Erhaltung und Wiederbelebung der Wissenschaften in Mittelalter“ (1877). Költeményeit „Ernst“ álnév alatt adta ki.

Skoda, Joseph, híres orvos, az exakt kórismeretben szellemes megalapítója, ki a kórban mint legelső vezette be gyakorlatilag a kopogtató és hallgatódzó eljárást a betegségek megállapításánál, s a ki ezáltal a belső betegségek feismerésének újabb módját alapította meg, elhunyt június 13-ikán Bécsben. Skoda Csehországban, Pilsenben született 1805. decz. 10-ikén. Atyja lakatosmesterséget folytatott, de fiát tudományos pályára szánta. Szülővárosában a gimnáziumi és filozófiai tudományokat elvégezván, 1825-ben a bécsi egyetemre ment, hol az orvosi tudományokra adta magát. 1831-ben doktorrá lett, s mint kerületi kolera-orvos azonnal a gyakorlat terére lépett Csehországban. 1833-ban Bécsben az Allgem. Krankenhaus másodorvosa lett, hol 1838-ig maradt; 1839-ben háromnegyed éven át mint a szegények kerületi rendelő orvosa szolgált, s ugyanazon évben jelent meg híres, s nagy feltűnést keltő munkája „Abhandlung über Auscultation und Perkussion“; 1840-ben ismét az Allgemeines Krankenhaus-ban találjuk, hol a mellbetegek számára felállított osztálynál előbb mint rendelő, később mint első orvos működött; ezen állásában az intézetben még más két külön osztályt szervezett a belső betegségek és a bőrbetegségek számára. 1847-ben az orvosi klinikára tanárnak nevezték ki, a mely hivatásában 1871

január utolsó napjaiban történt nyugalomba lépéseig tevékenyen működött.

Starley, a modern velocipéd feltalálója, elhunyt július elején Coventry-ben.

Tarczy Lajos, természettudományi irodalmunk fejlődésének, s a természettudományi ismeretek népszerűsítésének egyik első úttörője, a pápai ref. főiskola tanára, elhunyt márczius 20-ikán. Tarczy Lajos Hetényen született Komárom megyében, hol első tanulmányait végezte, s honnan Páparment a felsőbb iskolák látogatása végett. 1830—31-ben mint segédtanár a mathesist adta elő; a következő évben a bécsi egyetemen a fizikát és matematikát tanulmányozta, s még azon év végén megválasztott a fizika rendes tanárául a pápai ref. főiskolában. Mielőtt azonban e tanszékét elfoglalta volna, Berlinben még két féléven át készült tantárgyaira. Ezután körutat tett Németországban, s meglátogatta a greifswaldi, göttingai, marburgi s würtzburgi egyetemeket is. Ettől kezdve hivatásának és az irodalomnak élt. 1843-ban a magy. tud. akadémia neki ítélte a 200 darab aranyból álló nagy jutalmat „Természettan“ című két kötetes munkájáért, mely már akkor második kiadást ért. Ugyanez évben koszorúzta meg a *Népkönyvkiadó egyesület* „Népszerű természettan“ című munkáját, mely öt füzetben jelent meg s a melyből két év alatt 1800 példány kelt el; a mi akkori viszonyaink közt hallatlan volt. A Tudományos Gyűjteménybe, Tudománytárba, Athenaeumba s más folyóiratokba írt értekezéseinek kívül kiemelendők a következő dolgozatai: „Népszerű égrajz“ (1838), „Elemi ismeretek a természettudományokból“ (1839), „Elemi számtudomány“ (1839), „A tiszta mértan elemei“ (1841), „Kis természettan“ (1844). A szépirodalom terén is dolgozott, s a Kisfaludy-Társaságnál 1837-ben ő nyerte el a díjat ama kérdés alapos megfajtásával: Mi befolyása van a drámai literatúrának a nemzet erkölcsi

életére? A m. tud. akadémia 1838-ban levelező, 1840-ben pedig rendes tagjául választotta. Ötven éves tanári jubilauma után néhány hónappal elhunyt.

Tennant James, Londonban a Kings-College-n az ásvány- és földtan tanára, udvari mineralógus és a nemeskövek szakmájában nagy tekintély, elhunyt márczius elején 73 éves korában.

Uchatius, Franz Freiherr von, osztrák altábornagy, jún. 4-ikén agyonlőtte magát Bécsben. Született 1811-ben Theresienfelden, Alsó-Ausztriában. 1829-ben mint kadét az osztrák tüzérségbe lépett, s 1841-ben mint tüzér az ágyúöntő gyárba tétetett át; 1842-ben tiszt, 1861-ben őrnagy és a tüzérségi szergyar parancsnoka lett; 1867-ben ezredessé és 1874-ben generál-majorrá neveztetett ki. Ő találta fel egyebek közt a nitrifikált keményítőtől álló robbantó port; de mégis az úgynevezett aczébronze előállítására és annak az ágyúöntésre való alkalmazására szerzett neki legnagyobb hírt és dicsőséget. A tűz-őrségi anyagszerek javítása körül szerzett érdemei elismerésül bárói rangra emeltetett.

Weyprecht Karl, híres sarkvidéki utazó, elhunyt márcz 29-ikén Michelstedtben Hessenben. Weyprecht 1838. szeptember 8-ikán született Königben, Odenwaldban; a gimnáziumot és ipariskolát Darmstadtban látogatta, 1856-ban mint kadét az osztrák tengerészetbe lépett s 1861-ben tiszt lett. Számos útban vett részt a keletre, Keletindiába, Mexikóba, Észak-Amerikába, s azután két évig a dalmáciai part-felvételeknél működött; Jobjörnrel 1871-ben expedíciót rendeztek a Spitzbergákra és Novaja-Semljára, s aztán 1872. június 13-ikán Jul. Payerrel elindultak nagy sarki útvokra, a mely egész 1874. év őszeig tartott, s a melyen a 82°5'-et elérték.*

* V. ö. Természettud. Közl. VI. köt. 1874. 382—396. l. Payer, „A sarkvidéki expedíció“.

Wiebe, Friedrich Karl, Hermann, mérnök, született 1818. október 27-ikén Thornban; 1846-ban a berlini ipariskolán rendes tanító, 1853-ban pedig a gépszerkezettan rendes tanára lett ugyanott és az épí-

tészeti akadémián, mely utóbbinak 1877-ben igazgatójává választott; mint praktikus malomépítő is jeles volt; elhunyt márczius 26-ikán Berlinben. Közli: L. I.

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK.

C H E M I A.

(18.) A COGNAC-GYÁRTÁSRÓL. „Cognac“-nak általán véve azon szeszest italt nevezzük, a melyet borból állítanak elő. Ennek elnevezése Franciaország Charente-département-jának *Cognac* (régebben Coniac) nevű városától származik, mely, környékén a bort nagy mennyiségben dolgozván fel, a cognac-kal való kereskedésének kiinduló pontjává lett. A cognac innen Franciaország többi tartományaiba, Spanyolországba és Portugáliába is elterjedt.

A cognac előállítására vagy az egyszerű pálinkafőző üstöt használják, vagy pedig olyan komplikáltabb desztilláló készülékeket, a melyek mindjárt 55—60% szesztartalmú folyadékot szolgáltatnak. Ilyen lepárlókat ajánlottak Derosne, Laugier és mások. Nálunk a Neukomm-féle készülék van leginkább elterjedve, melyet Neukomm, verseczi gyáros állít elő. A Neukomm-féle cognacdesztilláló mindjárt 55—60%-os szeszt ad; kiválóan rézből készül és két oszlopból áll, melyek egyike a vaskatlan fölé van elhelyezve, és tányérokka ellátva, a másik mellette levő alul hideg, felső részén pedig gyenge meleg borral körülvett csőrendszerből áll, melyek szinte egy oszlopban vannak elhelyezve.**

* Előadatott a magyar orvosok és természetvizsgálók 1882. évben Debreczenben tartott nagygyűlésén.

** Az előadás alkalmával szerző egy hasonló készüléket üvegből és kaucsukcsövekből állított össze, melyben a desztilláció folyamata szemlélhető. SZERK.

A cognac minősége különböző körülményektől függ; nevezetesen a szőlő minőségétől, a talajtól, az alkalmazott bor kezelésétől, minőségétől, a főzés módjától, de különösen a termék korától és ászkon tartásától. Ha különböző borokat lepárolunk és a termékek minőségét megvizsgáljuk, azt találandjuk, hogy minél finomabb bort alkalmaztunk, annál illatosabb lesz a belőle készült cognac, és természetesen annál nagyobb lesz annak az értéke. Ha fajborokat, pl. rizling-, bakar-, furmint- vagy muskatály-bort párolunk le, akkor a párlatban a fajboroknak szaga és zamatja még jobban észrevehető, mint magában a borban. Kísérletképen muskatály-borból készítettem cognacot és benne a muskatály illata igen kitűnően volt felismerhető; jobban mint magában a felhasznált muskatály-borban. Ugyanezt lehet azonban a rossz tulajdonságú borokat illetőleg is tapasztalni, mert ha a bornak valami hibája volt, ha e hiba a borban alig volt is észlelhető, a párlatban igen szembeütően vehető észre.

A cognac-gyártás céljából legcélyszerűbb a mustot a szőlő csutkájától, a héjától és a magjától elkülönítve erjeszteni, és csak akkor lepárolni, ha teljesen kitisztult. Franciaországban erre a célra leginkább a „foll blanche“ nevű szőlőfajt alkalmazzák. E szőlőfaj igen dús termést ad; egy hektárnyi területű agyagtalajról 90 hektoliter, átlag pedig 50 hektoliter bort lehet belőle kapni. A cognac-gyártás azonban csakis akkor jutányos, ha a bor

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.